

na čelu, srednješolski ravnatelji s svojimi učiteljskimi zbori, udje c. kr. deželnega, mestnega in okrajnega šolskega sveta, deželni odborniki, odborniki Matice Slovenske, učenci c. kr. vадnice, učiteljski kandidati in nebrojna množica občinstva. Na krsto so položili vence učitelji Ljubljanske okolice, mestni učitelji, mestni zastop, c. kr. okrajni šolski svet, učiteljstvo c. kr. pripravnice, Matica Slovenska in mnogo njegovih ožjih prijateljev. Pred hišo in v cerkvi sv. Krištofa so zapeli gg. učiteljiščeniki dve žalostinki, potem pa se je zagrnil grob nad možem, čegar spomin ne zamre v knjigi slovenske besede!

Dné 23. mal. travna je daroval g. prof. A. Kržič v cerkvi Srca Jezusovega slovesno črno sv. mašo za pokojnika, pri kateri so peli pripravniki in katere so se udeležili vsi gg. profesorji in učitelji s svojimi učenci, g. deželni šolski nadzornik J. Šuman in Tomšičeva obitelj. In tedaj je iz src bivših mu učencev plavala vroča molitev pred božji stol in je prosila plačila njega delu.

Takisto želimo mi: Mir in pokoj njega plemeniti duši!

E. Gangl.

Nazorni nauk v spodnjih oddelkih ljudske šole.

Nazorni nauk ima nalog, da otroka uči ogledovati in opazovati, da potem pridobljene predočbe ureja in nove ustvarja. Nazorni nauk pa mora — posebno pri prvencih — otroka vaditi, da opazuje in pre-mišljuje bolj znamenite stvari, t. j. take, ki so pri poznejem pouku važne in da se s tem stavi prava, trdna podstava vsemu nadaljeval-nemu poučevanju. — Vsi boljši pedagogi trdijo: „Poučuj nazorno!“ Že slavni Amos Komenski l. 1650. je govoril v poočitovanji, da naj namreč učitelj poučuje tako, da morejo učenci nauk videti, t. j. z vsemi svojimi čuti vzprejeti. On je tedaj prvi sprožil misel o nazornem nauku. Temu pedagogu pridružil se je tudi Pestalozzi in je pripomogel, da se je po ljudskih šolah nazorno poučevalo. Rekel je: „Ako se vprašam, kaj sem li storil za boljše poučevanje, — vidim, da sem pogla-vitno navodilo vsemu poučevanju odmenil — nazorni nauk.“ Naš ne-pozabljivi slovenski pedagog Anton Slomšek je s svojimi raznimi pe-dagogičnimi spisi, posebno pa s knjigo: „Blaže in Nežica v nedeljski šoli“ kazal, kako važen je pri poučevanju nazorni nauk.

Sedanji učitelji in učiteljice tudi spoznamo in se trdno držimo načela, da se mora pred vsem nazorno poučevati, toda hodimo pri tem

po različnih potih. Nekateri z nazornim naukom bistré bolj um, drugi obdeljujejo bolj srcé, jedni delujejo vse bolj površno, ti morda pa preveč na drobno. Najboljši nazorni nauk je pa vendar ta, ki bistri um, ki blaži srcé ter vsega človeka boljša in za vse blago in dobro utrjuje.

— Kakor povsod, tako tudi pri pouku v šoli velja pravilo: „Vsak začetek je težak.“ Pri vsakem početju je treba dobre podloge, in temveč je tega treba pri začetnem nauku in prvi vzgoji nežne mladine. Pri začetnem nauku se stavi podstava vsemu nadaljnjemu izobraževanju in vsak učitelj in učiteljica ima pri začetnem pouku v prvem razredu prevažno nalogo, da z začetniki — z malimi otroci nekoliko časa prav po domače ravna ter jih polagoma duševno preseljuje iz prijetne, mile domače hiše v resnobnejše šolsko življenje. Važen, zelo imeniten je tedaj otroku čas, ko stopi čez šolski prag. In ravno nazorni nauk posreduje mej domačo hišo in šolo ter je varna brv, po kateri se otrok vpelje v šolsko življenje. Do zdaj so le stariši bolj ali manj skrbeli za vzgojo svojih otrok, od prvega šolskega dne pa prevzame tudi šola to prevažno nalogo. Marsikateri šolski novinec je že marsikaj videl in slišal in vé tudi to pa to imenovati, toda pomankljivo in v prav prvotni obliki; največ pa so otroci prve šolske dni pri odgovorih in izrazih še zelo, zelo nespretni in preokorni. Stvari poznajo le površno, po vnanjem in ne morejo se izraziti, tudi če jih učitelj razločno ne vpraša, ne vedó mu odgovoriti. Poglavitna namera nazornemu pouku pri prvencih je tedaj ta, da učitelj učence vadi prav misliti in govoriti.

Predno pa se otrok vadi prav misliti, je najprej treba, da stvar dobro ogleduje. Doslej je bila marsikateremu otroku domača hiša ves svet. Vse drugo ga je prav malo zanimalo.

Najprej se mora pri otroku vaditi vid, da se otrok po malem uči gledati in sicer tako, da se zraven zaveda, da namreč ne vidi stvari le po podobi, marveč da si pri podobi tudi kaj primerne misli. Otrok naj se pri tem tudi vadi, da vse to, kar je videl, tudi mej saboj primerja. Pri prvih vajah naj se ozira najbolj na stvari in na vse to, kar otroka zanima. Večkrat otroka zanima kaka malenkost, kar naj učitelj poprime ter z otrokom ogleduje in se o tem razgovarja. Nikoli pa učitelj pri ogledovanju stvari ne sme pozabiti, da mora pri tem vzbujati in razvijati čutstvo za lepoto in krasoto, ker nežnost in milina, resnica in pravica poganja svoje korenine le v krasoti. Pri vsaki stvari naj se učencem kaže prvič le glavni del, potem še le drugi, posamni deli. Vidu pripomoči mora tudi sluh in tip; več ko se duši odpira vrat, bolj živ je vtis.

Dalje naj se pri nazornem nauku učenci vadijo misliti. Učenci naj tedaj preudarjajo, kakšne so stvari, iz česa so, in čemu so. Vadijo naj se, da sklepajo iz vzroka na učin, iz dejanja na nasledke itd. Dasi-ravno je zelo potrebno, da se pri otroku razvijajo dušne zmožnosti,

vender se je pri tem — posebno pri prvencih varovati jednostranosti, da bi se namreč gledalo le na razvoj uma ter da bi se predaleč segalo v spodnjih oddelkih. Učitelj se pri prvencih ne daj zapeljati, da bi stvari predrobno razkladal. Prvenci še ne morejo vsega razumeti.

Pravilo pa je: „Vemo le toliko, kolikor pomnimo.“ Nazorni nauk naj se povsod ozira na spomin. Pri prvencih pa se mora spomin vaditi od stopinje do stopinje. Čim bolj ko otrok pomen razume, tem bolj se mu tudi spomin vadi.

Potem naj se učenci vadijo govoriti. Jezik povzdiguje človeka nad vse vidne stvari. Z govorjenjem se razvijajo tudi daljne misli. Tudi pogovor pravi: „Beseda besedo prinese.“ Pôjem in beseda, misel in oblika so v nepretrganem delovanju.

Otrok v šolo prišedši še ne zna govoriti t. j. še ne more svojih misel v besedah prav izraževati. Pri govorjenji ima učitelj mnogo, mnogo dela in truda. Pri razgovarjanji naj strogo pazi in otroke vadi, da odgovarjajo v celih stavkih in da pri začetku jemljejo tudi vprašanja v svoj odgovor. Poučevanje v govorjenji bodi posnemovalno. Učitelj govori prvi, potem govori učenec za njim. V začetku naj govori učitelj v takem narečji, kakoršnega je otrok od doma vajen, vender pa naj zgodaj skrbi za to, da se učenci vadijo pravilno in olikano govoriti. In tu je učiteljeva velika naloga in dolžnost, da on kot prvi pravilno in vzgledno govori. Če se pri kakem nauku mora učitelj pripravljati, mora se vestno pripravljati pri nazornem nauku. Učenci-prvenci so kaj bistri in kmalu zapazijo, ako je učitelj pri pouku v zadregi in ugled učiteljev je v nevarnosti.

Gledati, misliti in govoriti je tedaj trojni namen nazornega nauka.

Red, v katerem naj sledi vaja za vajo, se učitelju od mnogih strani mnogo nasvetuje, a ne tirja se strogo. Učitelj naj se, kakor pri vsem poučevanju, tako tudi pri nazornem nauku, ravna po pedagogičnem pravilu: „Napreduj od bližnjega do daljnega, od znanega do neznanega itd. Tako na pr. nekateri pedagogi nazorni nauk pri prvencih delé po tem-le redu: 1.) učilnica (t. j. stvari, ki so tu); 2.) človeško telo; 3.) živež; 4.) obleka; 5.) stanovišče; 6.) rodovina; 7.) vas; 8.) mesto; 9.) cerkev; 10.) vrt; 11.) travnik, polje, vinograd; 12.) gozd; 13.) zemlja in zrak; 14.) voda; 15.) živali; 16.) nebo; 17.) čas.

Nekateri obdelujejo ta nauk po tem-le redu: I. Hiša. 1.) Deli hiše; 2.) stvari v hiši; 3.) hišna oprava v sobi, v kuhinji; 4.) kakšne so te stvari, čemu so itd. II. Prebivalci ali stanovniki v hiši. (Ljudje, živali . . .) III. Česa ljudje in živali potrebujejo. IV. Hišna okolica ali obližje.

Drugi vrsté vajo za vajo v drugačnem redu, kar pa na tem ni toliko, s katerimi vajami popred začenjamo; samo to je poglobitno,

da obdelujemo vse preiščeno in tako, da se vse vjema in veže. -- Kadar se stavi podstava za poslopje, je jedno in isto, ako se začenja podstava staviti na severu ali na jugu, samo da je dobro postavljena.

Nazorni nauk se pri novincih uči kaka dva tedna pred branjem samostalno, potem pa se družijo z drugimi predmeti ter mora postaviti podstavo vsem šolskim naukom in sicer pri začetnikih v mali, pozneje pa v večji meri.

Naš učni načrt za jednorazrednice do trirazrednice določuje gledé na nazorni pouk: I. šolsko leto: „Nazorne in govorne vaje, počenši s predmeti iz otrokovega obližja. Imenujejo se mu stvari v šoli, doma in obližji; naštevajo se lahko razločljivi znaki (svojstva in dejanja), imena žival, rastlin in rudnin. Navaditi se je glasovno čistega in razločnega izgovarjanja.“

Toliko tega pouka je v spodnjih oddelkih ljudske šole dovolj, posebno, ako se učitelj ravna po vodilu: „Obdeluj malo, in to malo obdeluj temeljito in korenito!“

Pred vsem pa naj učitelj in učiteljica posebno v prvem razredu pri prvenecih ravna in poučuje ljubeznivo in potrpežljivo, kajti ljubezen do poklica lajša delo in trud v šoli ter rodi vzajemno ljubezen pri otrocih in stariših.

Ana Praprotnik.

Praktična uporaba dr. Houdek & Hervertove prirodoslovne zbirke pri berilih za ljudske šole.

(Dalje.)

Winterjev električni kolovrat zadostuje za vse poskuse, ki jih je treba napraviti na narodnih šolah. Namesto lesenega obroča imamo tukaj sè štanijolom zavojito prevlečen bat s kroglo na konci.

Lejdenska steklenica je od znotraj in od zvonaj sè štanijolom oblepljena razven ob robu, kjer je pomazana 3 *cm* na široko sè slabim prevodnikom elektrike (pečatnim voskom ali šelakom). V posodi stoji v pokrovu utvrjena medena žica, dotikajoča se dna in noseča zvonaj medeno kroglo. Steklenico napolnimo z elektriko, ako zvežemo prevodno njeno kroglo s kroglo pozitivnega vodila (konduktor), zvonanjo oblego pa z drgalom (negativnim vodilom), (še ročneje pa, ako primemo zvonanjo oblego z roko, sè steklenično kroglo pa se dotikamo vodila) in ako potem nekaterikrat drgač (stekleno ploščo) zvrtilimo.

Napolnjeno steklenico izpraznimo, da zvežemo z dobrim prevodnikom obe oblogi, pri kateri priliki vidimo jako svetlo iskro in slišimo glasen pok. Moremo jo tudi izprazniti, ako jo držimo z eno roko, s prstom druge pa se dotaknemo krogle. V hipu, ko se približamo s pr-